

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 11, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 658.7:621

І. А. Кабанець,
аспірант Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ МАШИНОБУДІВНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

І. А. Kabanec,
graduate student the National technical university the "Kharkiv polytechnic institute", Kharkiv

DETERMINATION OF THE BASIC LOGISTIC GOING NEAR A MANAGEMENT INNOVATIVE PROCESSES BY A MACHINE-BUILDING ENTERPRISE

У статті обґрунтовано основні логістичні підходи до управління інноваційними процесами машинобудівним підприємством. Недосконалість ринкової інфраструктури, застаріла галузева структура виробництва, дефіцит фінансових ресурсів та неефективне законодавство свідчать про наявність проблем стратегічного управління на макро- й мікрорівнях і виступають головними чинниками гальмування інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.

In the article the basic logistic going is reasonable near a management innovative processes by a machine-building enterprise. Imperfection of market infrastructure, the branch pattern of production, deficit of financial resources and uneffective legislation, became antiquated testify to the presence of problems of strategic management on макро- and microlevels and come forward as main factors of braking of innovative development of domestic enterprises.

Ключові слова: логістичні підходи, інноваційні процеси, машинобудівне підприємство.

Keywords: logistic approaches, innovative processes, machine-building enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останнім часом у вітчизняній і зарубіжній практиці стала популярною логістична концепція управління машинобудівним підприємством. Потреба у використанні логістики на підприємствах пов'язана з еволюцією процесу управління і особливостями виробничих процесів машинобудівних підприємств. Особливу актуальність це набуває в умовах кризи, коли машинобудівне підприємство повинне так організувати свою діяльність, щоб мінімізувати ризики, збитки і витрати, які пов'язані з процесами виробництва, обслуговування, транспортування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Різні аспекти застосування логістичного підходу до управління підприємством досліджували такі учені як Д.О. Іванов, В.К. Козлов, Ф. Котлер, М.А. Окландер, Н.І. Чухрай і інші. У роботах цих учених розглядаються проблеми логістики на мікро-і макrorівні. Розвиток економіки України на ринкових принципах, вступ до СОТ і прагнення знайти гідне місце у світовій економічній спільноті загострює проблеми конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. На сьогодні серед механізмів забезпечення конкурентоспроможності на перше місце виходить управління підприємством на основі логістики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Попри те, що застосування логістики в економіці України обумовлене сучасними реаліями, управління підприємствами на основі логістичних підходів приділяється недостатньо уваги в порівнянні з розвиненими країнами. Вдосконалення управління бізнес-структурами в сучасних умовах господарювання вимагає рішення цілому ряду завдань, найважливішими з яких є систематизація і узагальнення знань про функціонування підприємств на основі логістики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною ціллю даної статті являється дослідження основних логістичних підходів до управління інноваційними процесами машинобудівним підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Створення нових продуктів і технологій - це далеко не найважливіше напрям українських суб'єктів господарювання в умовах хронічного дефіциту власних коштів і підвищення ризиків їх втрати при проведенні НДДКР. У цих умовах залучати кошти ззовні на дослідження проблематичніше, ніж на звичайні інвестиції. Витрати підприємств на інноваційну діяльність протягом тривалого часу перебувають у межах 1-1,5 % від операційних витрат. Хоч держава і передбачає відповідним законодавством фінансову підтримку здійснення інноваційних проектів, стимулювання банків для їх кредитування, встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності [1], все ж у практичній площині воно цього не здійснює. Підтвердженням тому може служити виключно низька (в межах 1%) частка бюджетних коштів у витратах підприємства на інноваційну діяльність.

Таким чином, розвиток машинобудівної галузі залишається незадовільним. Тому інноваційний розвиток підприємств машинобудівної галузі й реалізація потенціалу інфраструктури перетворюється на один із ключових елементів стратегії економічного зростання держави. На нашу думку, саме використання такого прогресивного підходу до управління, як логістика, дозволить забезпечити гнучкий характер управління інноваційними процесами в машинобудівній галузі.

Загалом принципова відмінність логістичного підходу до управління матеріальними потоками від традиційного полягає у виокремленні єдиної функції управління колись розрізненими матеріальними потоками: у технічній, технологічній, економічній і методологічній інтеграції окремих ланок матеріалопровідного ланцюга в єдину систему, що забезпечує ефективне управління наскрізними матеріальними потоками. Якщо раніше об'єктом управління були масові окремі матеріальні об'єкти, то при логістичному підході основним об'єктом стає потік, тобто множина об'єктів, що сприймаються як ціле.

Використання логістичної концепції з її організаційно - економічним інструментарієм оптимізації руху потоків дозволяє представити інноваційний процес як ланцюг постачань, в якому взаємодіють всі елементи, починаючи з етапу розробки інновації до реалізації готового інноваційного продукту споживачеві. В сфері реалізації інноваційного процесу логістика забезпечує корисність створення нового продукту з відповідними вартісними та споживачькими якостями, тобто забезпечуючи високу якість за умови мінімізації витрат. Логістичний підхід до організації інноваційної діяльності ґрунтується на системній комплексності економічних процесів, передбачає ефективну їхню інтеграцію і створення логістичних систем і ланцюгів.

Він охоплює комплекс принципів оптимізації потокових процесів і потоків. Основними передумовами створення й розвитку механізмів логістизації інноваційних процесів всіх ієрархічних рівнів є інтеграція, інформатизація та глобалізація економічних процесів і структур, які викликані необхідністю підвищення ефективності використання ресурсів в умовах їхньої обмеженості.

Тому при формуванні механізмів логістичного управління враховуються такі вимоги: систематизація управлінських рішень у межах логістичної системи, відповідність природі об'єкта управління, гнучкість, адаптивність, варіантність, ресурсна забезпеченість, чіткість уявлення про поточний стан як у керованій підсистемі, так і в зовнішньому середовищі. Використання логістики як функції управління економічними потоками допомагає раціоналізувати та оптимізувати управління економічними потоками на всіх фазах інноваційного процесу.

Формування логістичних потоків вимагає конкретних дій з боку організаторів, серед них можна виділити інтеграцію організаційних, технологічних та інформаційних процесів, які забезпечать створення і трансформацію логістичних потоків.

Доцільно в логістичній системі за умов значущості інноваційних процесів на авіапідприємствах відокремлювати крім матеріальних, інформаційних, фінансових і інших потоків, що належать до класичних об'єктів логістичного управління, нематеріальний потік – інноваційний, що являє собою рух інноваційних процесів.

Взаємодія таких елементів логістичного потоку, як інформаційні, матеріальні та фінансові потоки в інноваційному процесі, можна розглядати як логістичну операцію інноваційних процесів. Першочергового значення для інноваційних підприємств при здійсненні процесів логістичного управління набуває інформація, яка є для них провідним логістичним та виробничим фактором. Тільки при мінімальних затратах інформації під час комунікацій між суб'єктами інновацій буде збережена властивість підтримувати свої параметри в умовах нестійкого зовнішнього середовища.

Крім того, в інноваціях потрібний цілеспрямований рух коштів, який за своїм призначенням включає перенесену авансову вартість об'єктів інноваційних процесів. Таким чином, в умовах постійних змін, як внутрішніх, так і зовнішніх, які стосуються не тільки кількісних характеристик інноваційних потоків, але і умов та узгоджених норм просування новачій відповідно до стадій життєвого циклу, логістична система є підтримкою для стабільного функціонування інновації.

Крикавський С. розглядаючи чинники впливу на організаційну структуру логістичних ланцюгів виділяє наступні (рис. 1).

Рис. 1. Чинники впливу на структуру логістичних ланцюгів [2]

У своїй роботі Окладер пропонує наступну схему матеріальних та інформаційних потоків підприємства. У самому загальному вигляді логістичний процес можна представити як ланцюг з трьома ланками «постачальники — підприємство — споживачі», по яких рухаються два взаємопов'язаних потоки: матеріальний, що збільшує вартість, та інформаційний [3].

Незважаючи на значну кількість наукових розробок у сфері логістичного управління, його стан на сучасних підприємствах промисловості України знаходиться на початковому етапі свого розвитку, що обумовлює вирішення низки завдань, пов'язаних зі вдосконаленням формування системи управління, адекватної умовам сьогодення.

Необхідність розробки науково обґрунтованих заходів щодо впровадження логістичного управління для забезпечення формування, функціонування та розвитку логістичних систем, що дозволить підприємствам раціоналізувати свою діяльність та підтримувати конкурентоспроможність на ринку обумовила дослідження сутності логістики та виокремлення її структурних елементів.

З економічної точки зору логістична система являє собою складну організаційно завершену економічну систему, яка складається із пов'язаних в єдиному процесі управління матеріальних і супроводжуваних їх потоків елементів – ланок [4]. Таким чином, логістична система є сукупністю функціональних підсистем, що забезпечують стійке функціонування підприємства.

Основними складовими логістичної системи промислового підприємства є підсистема постачання, збуту, виробнича підсистема, а обслуговуваними підсистемами – транспортна та складська. Для реалізації цілей та завдань логістичної системи підприємства впроваджується комплекс управлінських дій, який носить назву логістичне управління.

Переважає більшість підприємств має традиційну організаційну структуру. Процеси, пов'язані з постачанням, виробництвом та збутом на підприємствах носять координаційні зв'язки, оскільки знаходяться в підпорядкуванні різних керівників. У структурі підприємств самостійно функціонують відділи закупівлі, збуту, склади сировини, транспортні цехи, склади готової продукції тощо. Керівники вищої ланки управління не завжди можуть прослідкувати за бізнес-процесами і виявити проблеми на окремих ділянках. Що стосується фахівців з логістики, які є не на всіх підприємствах, то вони, як правило, виконують функції обслуговування. Вони здійснюють своєчасне постачання на виробництво сировини і матеріалів, доставку товарів споживачу.

Правильність прийняття логістичних рішень гарантує оптимальну постановку цілей підприємства, що в майбутньому забезпечить формування ефективної концепції інноваційного розвитку.

Лапко О. під інноваційними процесами розуміє сукупність безперервно виникаючих у часі й просторі прогресивних, якісно нових змін на підприємствах, що охоплюють весь комплекс відносин виробництва і споживання та становлять період від зародження ідеї до її комерційної реалізації [5].

Логістична концепція інноваційного розвитку підприємства може приймати такі форми:

- 1) наступальна з високим ризиком та високим рівнем окупності – потребує певної кваліфікації у впровадженні науково-технічних нововведень, здатності бачити нові ринкові перспективи та вміння швидко реалізувати їх у продуктах;
- 2) захисна – передбачає невисокий ризик, доцільна для компаній, спроможних отримувати прибуток в умовах конкурентного середовища;
- 3) поглинальна – передбачає придбання компанією найкращих наукових результатів;
- 4) проміжна – будується на свідомих зусиллях, спрямованих на уникнення прямої конфронтації;
- 5) відродження – дає змогу застосувати нову технологію, де у компанії є певний досвід, для пропозиції нового продукту на будь-якому ринку тоді, коли таке нововведення зменшує загальний розмір ринку.

Логістичний підхід до організації інноваційної діяльності ґрунтується на системній комплексності економічних процесів, передбачає ефективну їхню інтеграцію і створення логістичних систем і ланцюгів. Він охоплює комплекс принципів оптимізації потокових процесів і потоків. Основними передумовами створення й розвитку механізмів логістизації інноваційних процесів всіх ієрархічних рівнів є інтеграція, інформатизація та глобалізація економічних процесів і структур, які викликані необхідністю підвищення ефективності використання ресурсів в умовах обмеженості.

Виділяють такі підсистеми організації логістичного управління на підприємстві:

- 1) підсистема постачання – спрямована на удосконалення ефективності роботи шляхом вибору компетентних постачальників, оптимізації процесу закупівлі, розробки процесу управління закупівлями, використання стандартних робочих методик, дослідження ринку закупівлі, формування стратегії та тактики закупівлі;
- 2) складська підсистема – передбачає удосконалення процесів складування за допомогою впровадження складських технологій, підвищення якості складських послуг, їхньої стандартизації та раціонального розміщення;
- 3) транспортна підсистема – забезпечує розробку раціональних схем поставок, маршрутизацію перевезень, оптимальне завантаження транспорту,

забезпечення єдності процесу транспортування з виробничим та складським процесами, забезпечення обліку на транспорті;

4) виробнича підсистема – здійснює впровадження методів управління запасами, планування виробництва, забезпечення виробництва, облік матеріального потоку, дотримання виробничого циклу, підвищення якості продукції;

5) збутова підсистема – спрямована на системне дослідження ринку, підвищення швидкості оформлення та обробки замовлень, підвищення рівня логістичного сервісу, зменшення кількості рекламаций, штрафів тощо.

Після вибору концепції впровадження інновацій здійснюється перевірка на активізацію факторів успіху в логістичному управлінні.

Таким чином, рішення підприємства будуть чітко структуризовані, а обрана концепція впровадження інновацій забезпечить досягнення успіху логістичного управління в товарній, фінансовій, інформаційній та сервісній сферах.

Взявши за базу систему, як сукупність елементів, що перебувають у відповідних зв'язках та відносинах між собою та утворюють певну цілісність, що забезпечує можливість взаємопроникнення та вплив на дану систему інших систем, можна виділити ряд властивостей мікрологістичної системи інноваційної діяльності підприємства (рис.2): структуривання на відповідні елементи; впорядкованість елементів певним чином в конкретний момент часу; визначеність змісту відносин та зв'язків елементів системи; формування таких властивостей цілісної системи, що не притаманні її складовим, що розглядаються окремо; наявність безперервного руху матеріальних та інформаційних потоків, що забезпечують стійкість взаємозв'язків між елементами системи.

	Маркетинг	Дослідження і розробка	Виробництво	Збут
Логістика				
Інновації				
Інформація				
Фінанси				
Матеріальні потоки				
Персонал				
Інтелектуальні потоки				

Рис. 2. Взаємозв'язки та взаємопроникнення складових інноваційної діяльності машинобудівного підприємства з точки зору логістичного управління

Значну увагу в логістичному управлінні підприємством потрібно приділяти науковим розробкам, які є підґрунтям для подальшого ефективного впровадження інноваційних процесів на підприємстві. Фаза дослідження сприяє підтвердженню теоретичних аксіом та закономірностей.

Від адекватних та реалістичних досліджень залежить успіх використання нових технологій, товарів та процесів. На фазі розробки реалізуються основні інноваційні рішення, які надходять у виробництво та до кінцевого споживача. Інноваційний продукт, який пройшов успішно всі ці фази займає свою нішу на конкурентному ринку.

Отже, можливо запропонувати удосконалений методичний підхід до організаційної побудови інфраструктури інноваційної діяльності на українських машинобудівних підприємствах України, який передбачає існування трьох видів

Система діє за принципом безпосереднього реагування на щоденні коливання і порушення у процесі розподілу продукції. Роботу системи управління інноваційною діяльністю на даній стадії її розвитку в компанії звичайно оцінюють величиною частки витрат на дослідження і розробки (рис. 3).

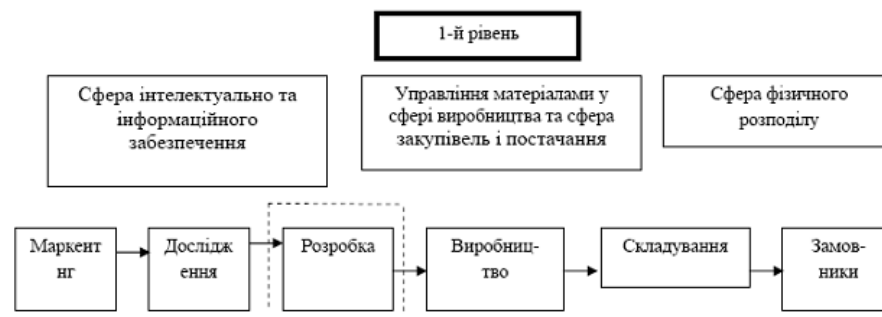

Рис. 3. Структура логістичного управління інноваційною діяльністю на першому рівні організації логістики інноваційна підприємствах машинобудівної галузі (складено автором)

Для машинобудівних підприємств, що мають системи логістики другого рівня розвитку, характерне управління потоком вироблених підприємствами товарів від останнього пункту виробничої лінії до кінцевого споживача. Контроль системи логістики поширюється на такі функції: обслуговування замовника, обробка замовлень, зберігання готової продукції на підприємстві, управління запасами готової продукції, перспективне планування роботи системи логістики. При виконанні цих завдань використовуються комп'ютери, однак відповідні інформаційні системи не мають, як правило, високу складність. Робота логістичної системи оцінюється виходячи із зіставлення дані кошторису витрат і реальних витрат (рис. 4).

Рис. 4. Структура логістичного управління на другому рівні організації логістики на підприємствах машинобудівної галузі промисловості (складено автором)

Системи логістики третього рівня контролюють логістичні операції від закупівлі сировини до обслуговування кінцевого споживача продукції. До додаткових функцій таких систем належать: доставка сировини на підприємство, прогнозування збуту, виробниче планування, добування або закупівля сировини, управління запасами сировини або незавершеного виробництва, проектування систем логістики. Єдина сфера, що не контролюється менеджером з логістики, – це повсякденне управління підприємством. Робота системи оцінюється не шляхом порівняння витрат минулого року або кошторису витрат, а порівнюється зі стандартом якості обслуговування. (рис. 5).

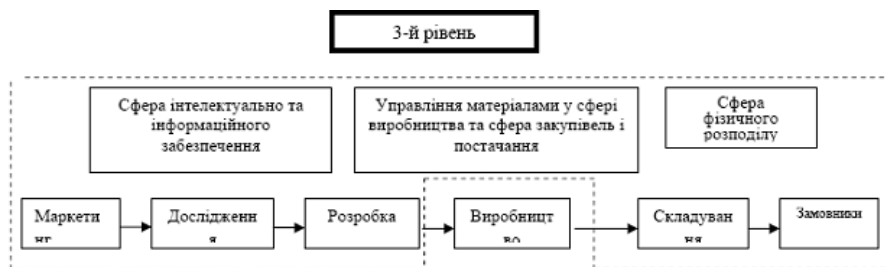

Рис. 5. Структура логістичного управління на третьому рівні організації логістики на підприємствах машинобудівної галузі промисловості (складено автором)

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, рівень застосування механізму управління інноваційною діяльністю на основі логістичного підходу на підприємствах машинобудівної промисловості України залишається недостатнім, і практичні аспекти впровадження даного механізму на машинобудівних підприємствах України потребують подальшого вдосконалення.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що логістичний підхід в управлінні сучасним підприємством має ряд переваг, і успішне застосування такого підходу, на наш погляд, є однією з головних умов досягнення конкурентоспроможності підприємства.

Список літератури:

1. http://ukrstat.org/uk/metaopus/2013/0115001_2013.htm
2. Крикавський Є. Логістика і розвиток організації. / Крикавський Є., Гринів Н., Таранський І. – Львів, ДУ “Львівська політехніка”, 1999. – 150 с.
3. Окландер М. А. Логістична система підприємства: Монографія. / Окландер М. А. – Одеса: Астропрінт, 2004. – 312 с.
4. Луценко І. Логістика і її роль в умовах реформування економіки України / Луценко І. // Економіст . – 2000. – №12. – С. 62–63.
5. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання / О. Лапко – К.: ІЕП НАНУ, 1999. – 254 с.

References.

1. Available at: http://ukrstat.org/uk/metaopus/2013/0115001_2013.htm
2. Krykavskiy, Ye. Hryniv, N. and Taranskyi, I. (1999), *Lohistyka i rozvytok orhanizatsii*, DU “Lvivska politekhnika”, Lviv, Ukraine, p. 150.
3. Oklander, M. A. (2004), *Lohistychna systema pidpriemstva*, Astroprint, Odesa, Ukraine, p.312.
4. Lutsenko, I. (2000), "Lohistyka i yii rol v umovakh reformuvannia ekonomiky Ukrainy", *Ekonomist*, vol. 12, pp. 62–63.
5. Lapko, O. (1999), *Innovatsiina diialnist v systemi derzhavnoho rehulivannia*, IEP NANU, Kyiv, p. 254.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"